

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

19. september 2013*

»Retligt samarbejde i civile sager — forordning (EF) nr. 1346/2000 — konkurs — artikel 24, stk. 1 — opfyldelse af en forpligtelse »over for skyldneren i en insolvensbehandling« — betaling til en af denne skyldners kreditorer«

I sag C-251/12,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Tribunal de commerce de Bruxelles (Belgien) ved afgørelse af 14. maj 2012, indgået til Domstolen den 22. maj 2012, i sagen:

Christian Van Buggenhout og Ilse Van de Mierop, kuratorer i konkursboet efter Grontimmo SA

mod

Banque Internationale à Luxembourg SA

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, M. Ilešić (refererende dommer), og dommerne E. Jarašiūnas, A. Ó Caoimh, C. Toader og C.G. Fernlund

generaladvokat: J. Kokott

justitssekretær: fuldmægtig V. Tourrès,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 14. marts 2013,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Christian Van Buggenhout og Ilse Van de Mierop som kuratorer i konkursboet efter Grontimmo SA, selvmødere, samt ved avocat C. Dumont de Chassart
- Banque Internationale à Luxembourg SA ved avocat V. Horsmans
- den belgiske regering ved M. Grégoire, M. Jacobs og L. Van den Broeck samt ved J.-C. Halleux, som befuldmægtigede
- den tyske regering ved J. Kemper og T. Henze, som befuldmægtigede

* Processprog: fransk.

— den franske regering ved G. de Bergues og B. Beaupère-Manokha, som befuldmægtigede
— den portugisiske regering ved L. Inez Fernandes og S. Duarte Afonso, som befuldmægtigede
— Europa-Kommissionen ved M. Wilderspin, som befuldmægtiget,
og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 8. maj 2013,
afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 24, stk. 1, i Rådets forordning (EF) nr. 1346/2000 af 29. maj 2000 om konkurs (EFT L 160, s. 1).
- 2 Anmodningen er blevet fremsat i en sag mellem Christian Van Buggenhout og Ilse Van de Mierop, som kuratorer i konkursboet efter Grontimmo SA (herefter »Grontimmo«), og Banque Internationale à Luxembourg SA (herefter »BIL«) vedrørende et krav mod sidstnævnte om tilbagebetaling til bomassen, som de nævnte kuratorer administrerer, af en betaling, som BIL har foretaget til fordel for en af Grontimmos kreditorer.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 4., 23. og 30. betragtning til forordning nr. 1346/2000 lyder:

»(4) Det er en forudsætning for et velfungerende indre marked, at parterne ikke tilskyndes til at overføre aktiver eller tvister fra én medlemsstat til en anden for at forbedre deres retsstilling (»forum shopping«).

[...]

(23) Denne forordning bør for de sagsområder, den dækker, fastlægge ensartede lovvalgsregler, som på deres anvendelsesområde træder i stedet for de nationale internationalprivatretnlige regler. Medmindre andet er fastsat, bør lovgivningen i den medlemsstat, hvor insolvensbehandlingen indledes (*lex concursus*), anvendes. [...]

[...]

(30) Det kan forekomme, at nogle af de berørte personer er uvidende om, at der er indledt insolvensbehandling, og i god tro handler i strid med de nye omstændigheder. Med henblik på at beskytte sådanne personer, der som følge af ukendskab til den udenlandske insolvensbehandling opfylder en forpligtelse over for skyldneren, selv om den skulle have været opfyldt over for den udenlandske kurator, bør det fastsættes, at en sådan opfyldelse eller betaling frigør den pågældende person.«
- 4 Artikel 1, stk. 1, i forordning (EF) nr. 1346/2000 bestemmer:

»Denne forordning finder anvendelse på kollektive bobehandlinger som følge af en skyldners insolvens, der medfører, at skyldneren helt eller delvis mister rådigheden over sine aktiver, og at der udpeges en kurator.«

5 Forordningens artikel 4, stk. 1, har følgende ordlyd:

»Medmindre andet er fastsat i denne forordning, er det konkurslovgivningen i den medlemsstat, på hvis område insolvensbehandlingen indledes, der finder anvendelse [...]«

6 Samme forordnings artikel 21, stk. 1, bestemmer:

»Kurator kan kræve, at hovedindholdet af afgørelsen om indledning af insolvensbehandling og i givet fald af afgørelsen om kurators udpegelse bekendtgøres i de andre medlemsstater [...]«

7 Artikel 24 i forordning nr. 1346/2000 bestemmer:

»1. En person, som i en medlemsstat opfylder en forpligtelse over for skyldneren i en insolvensbehandling, der er indledt i en anden medlemsstat, selv om han skulle have gjort det over for kurator for denne insolvensbehandling, frigøres, hvis han ikke havde kendskab til, at insolvensbehandlingen var indledt.

2. En person, som har opfyldt en sådan forpligtelse inden bekendtgørelsen efter artikel 21, formodes, indtil det modsatte bevises, ikke at have haft kendskab til, at likvidationen var indledt. En person, som har foretaget ovennævnte handling, efter at den i artikel 21 omhandlede bekendtgørelse har fundet sted, formodes at have haft kendskab til, at insolvensbehandlingen var indledt, medmindre andet godtgøres.«

Belgisk ret

8 I belgisk ret er konkurs reguleret ved loi sur les faillites (konkursloven) af 8. august 1997.

9 Artikel 14 i denne lov bestemmer, at ethvert konkursdekret er umiddelbart eksigibelt fra tidspunktet for sin afsigelse, idet konkursdekretet får retsvirkning fra den dato, hvor dekretet blev afsagt truffet, kl. 00:00, og dets virkninger indtræder fra og med dette tidspunkt.

10 Artikel 16 i nævnte lov præciserer, at »fallenten fratages fra tidspunktet for konkursdekretets afsigelse enhver ret til at råde over sine aktiver, herunder de fordringer, der opfyldes, mens han er under konkurs«.

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

11 Grontimmo et ejendomsudviklingsselskab med hovedsæde i Antwerpen (Belgien). Den 11. maj 2006 blev selskabet genstand for en begæring om indledning af insolvensbehandling ved Tribunal de commerce de Bruxelles.

12 Henholdsvis den 22. og den 24. maj 2006 udstedte to af Grontimmos debitorselskaber to checks på i alt 1 400 000 EUR til dette selskab.

13 Den 29. maj 2006 godkendte den årlige generalforsamling i Grontimmo, at bestyrelsen med virkning fra denne dato trådte tilbage, og at der blev udpeget en ny bestyrelse, som alle havde bopæl i Sydafrika. Samme dag erhvervede Grontimmo en købsoption for et beløb på 1 400 000 EUR, der var udstedt af Kostner Development Inc. (herefter »Kostner«), et selskab, der var oprettet den 23. marts 2006, og som havde sit hovedsæde i Panama.

- 14 Den 31. maj og den 22. juni 2006 åbnede Grontimmo to konti i Dexia Banque Internationale à Luxembourg, nu BIL. De to checks på i alt 1 400 000 EUR blev først indsat på den første konto, og beløbet blev derefter overført til den anden konto.
- 15 Den 2. juni 2006 gav Grontimmos nye bestyrelse Dexia Banque Internationale à Luxembourg en skriftlig ordre om at udstede en bankcheck på 1 400 000 EUR til Kostner.
- 16 Den 4. juli 2006 blev Grontimmo erklæret konkurs ved dekret fra Tribunal de commerce de Bruxelles, hvorved dette selskab umiddelbart og med virkning fra denne dags første time mistede enhver ret til at råde over sine aktiver. Den 14. juli 2006 blev dette dekret offentliggjort i *Moniteur belge*, men ikke i *Journal officiel du Grand-Duché de Luxembourg*.
- 17 Den 5. juli 2006 udstedte og udbetalte Dexia Banque Internationale à Luxembourg i henhold til ordren af 2. juni 2006 en bankcheck på 1 400 000 EUR til Kostner som betaling for den af dette selskab udstedte købsoption.
- 18 Den 21. september 2006 krævede Grontimmos kuratorer, at Dexia Banque Internationale à Luxembourg straks tilbagebetalte det nævnte beløb under henvisning til, at denne betaling var blevet gennemført i strid med afgørelsen om at fratage sagsøgte rådigheden over sine aktiver, og at betalingen derfor ikke kunne gøres gældende over for konkursboet, fordi den nævnte betaling var blevet gennemført efter indledningen af insolvensbehandlingen. Dexia Banque Internationale à Luxembourg afviste at tilbagebetale beløbet under henvisning til, at banken ikke kendte til involvensbehandlingen, og at den kunne støtte ret på artikel 24 i forordning nr. 1346/2000.
- 19 Da alle forsøg på en mindelig løsning var frugtesløse, anlagde Grontimmos kuratorer den 2. august 2010 hovedsagen ved den forelæggende ret.
- 20 Den forelæggende ret rejser spørgsmålet om, hvorvidt BIL kan påberåbe sig artikel 24 i forordning nr. 1346/2000, navnlig fordi Grontimmos kuratorer i den foreliggende sag ikke havde foretaget offentliggørelse i Luxembourg af det væsentligste indhold af afgørelsen om indledning af involvensbehandling mod dette selskab, og fordi det ikke med rette kan kræves af en bank i en medlemsstat, at den dagligt undersøger, om dens kunder i andre medlemsstater er genstand for insolvensbehandling.
- 21 Tribunal de commerce de Bruxelles har på den baggrund besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Hvorledes skal udtrykket »en forpligtelse over for skyldneren« i artikel 24 i forordning nr. 1346/2000 fortolkes? Skal dette udtryk fortolkes således, at det omfatter betaling fra en skyldner, der er genstand for konkursbehandling, til en kreditor, efter skyldnerens begæring, såfremt den part, der har opfyldt betalingsforpligtelsen på vegne af den skyldner, som er genstand for konkursbehandlingen, har opfyldt denne forpligtelse uden at have kendskab til, at der over for skyldneren er indledt en insolvensprocedure i en anden medlemsstat?«

Om det præjudicielle spørgsmål

- 22 Med spørgsmålet ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 24, stk. 1, i forordning nr. 1346/2000 skal fortolkes således, at en betaling, der er foretaget på begæring af en skyldner, som er genstand for en insolvensbehandling, til dennes kreditor, er omfattet af denne bestemmelses anvendelsesområde.

- 23 Indledningsvis bemærkes, at selv om forordning nr. 1346/2000 bl.a. indeholder lovvalgsregler, som har til formål at afgøre den internationale kompetence samt spørgsmålet om, hvilken lov der finder anvendelse (jf. i denne retning dom af 5.7.2012, sag C-527/10, ERSTE Bank Hungary, EU:C:2012:417, præmis 38 og den deri nævnte retspraksis), er denne forordnings artikel 24 ikke en af disse lovvalgsregler, men udgør en materielretlig bestemmelse, som finder anvendelse i enhver medlemsstat, uanset *lex concursus*. Med det forelagte spørgsmål søges det alene oplyst, om en betaling som den, Dexia Banque Internationale à Luxembourg på Grontimmos begæring har gennemført til Kostner, er omfattet af denne bestemmelses stk. 1, hvorefter en person, som i en medlemsstat opfylder en forpligtelse over for skyldneren i en insolvensbehandling, der er indledt i en anden medlemsstat, selv om han skulle have gjort det over for kurator for denne insolvensbehandling, frigøres, hvis han ikke havde kendskab til, at insolvensbehandlingen var indledt.
- 24 Med henblik på besvarelsen af dette spørgsmål må det, som alle de procesdeltagere, der har indgivet skriftlige indlæg, har anført, undersøges, om begrebet opfyldelse af en forpligtelse »over for« skyldneren i en insolvensbehandling alene indbefatter betalinger eller andre ydelser til skyldneren eller ligeledes betalinger eller andre ydelser til en af dennes kreditor.
- 25 Christian Van Buggenhout og Ilse Van de Mierop, den franske regering og Kommissionen har anført, at nævnte begreb ikke omfatter en betaling til en af skyldnerens kreditorer. BIL samt den belgiske, den tyske og den portugisiske regering har derimod gjort gældende, at en sådan situation er omfattet af dette begreb.
- 26 Som det fremgår af fast retspraksis, skal der således ved fortolkningen af en EU-retlig bestemmelse ikke blot tages hensyn til dennes ordlyd, men også til den sammenhæng, hvori den indgår, og til det mål, der forfølges med den ordning, som den er en del af (jf. bl.a. dom af 4.5.2010, sag C-533/08, TNT Express Nederland, Sml. I, s. 4107, præmis 44 og den deri nævnte retspraksis).
- 27 Nødvendigheden af en ensartet fortolkning af EU-forordningerne udelukker imidlertid ifølge fast retspraksis, at en bestemmelses ordlyd i tvivlstilfælde betragtes isoleret, idet det nævnte hensyn tværtimod kræver, at ordlyden fortolkes og anvendes på baggrund af versionerne på de andre officielle sprog (jf. i denne retning dom af 10.9.2009, sag C-199/08, Eschig, Sml. I, s. 8295, præmis 54 og den deri nævnte retspraksis).
- 28 Hvad for det første angår ordlyden af artikel 24, stk. 1, i forordning nr. 1346/2000 bemærkes, at i overensstemmelse med den sædvanlige betydning af ordene »over for« dækker opfyldelse af en forpligtelse over for en person, som er omfattet af en insolvensbehandling, ikke a priori en situation, hvor en forpligtelse er opfyldt på denne persons begæring til fordel for den ene af sine kreditorer. De nævnte ord angiver i deres almindelige betydning således kun, at en forpligtelse er opfyldt over for den pågældende person, hvilket også bekræftes af den engelske (*»for the benefit of«*), den spanske (*»a favor de«*), den italienske (*»a favore del«*), den nederlandske (*»ten voordelen van«*) og den portugisiske (*»a favor de«*) udgave.
- 29 I øvrigt anføres det i 30. betragtning til forordning nr. 1346/2000, navnlig i den engelske (*»In order to protect such persons who make a payment to the debtor«*), den tyske (*»Zum Schutz solcher Personen, die [...] eine Zahlung an den Schuldner leisten«*) og den svenske udgave (*»För att skydda sådana personer som infriar en skuld hos gäldenären«*), at den særlige situation, som denne forordnings artikel 24, stk. 1, sigter på, er den situation, hvor der sker »betaling« til skyldneren selv.
- 30 Nævnte artikel 24, stk. 1, fastsætter desuden, at opfyldelse af forpligtelsen over for skyldneren skulle have været gjort over for kurator. Det fremgår tydeligt af denne præcisering, at denne artikel omhandler skyldnerens fordringer, som efter indledningen af insolvensproceduren er blevet konkursboets fordringer.

- 31 På denne baggrund kan det ud fra ordlyden af den bestemmelse, der ønskes fortolket i denne sag, konkluderes, at denne bestemmelse beskytter de personer, som er skyldnerens debitorer, som i god tro enten direkte eller via en mellemmand opfylder en forpligtelse over for sidstnævnte.
- 32 Den omstændighed, at der i den foreliggende sag er tale om en bank, som på skyldnerens begæring og fra dennes konto har opfyldt den omhandlede betaling, er i denne forbindelse ikke relevant. Selv om banken har opfyldt en aftalemæssig forpligtelse, har den nemlig ikke opfyldt denne forpligtelse »over for« sidstnævnte som omhandlet i artikel 24 i forordning nr. 1346/2000, idet nævnte debitor ikke var modtager af betalingen.
- 33 Hvad for det andet angår formålet med nævnte artikel 24, stk. 1, og den lovgivning, som den indgår i, følger det af 30. betragtning til forordning nr. 1346/2000, at den nævnte artikel gør det muligt at fritage visse situationer, som er i modstrid med de nye omstændigheder, der er opstået med indledningen af insolvensbehandlingen, fra kurators kontrol.
- 34 Nævnte artikel 24, stk. 1, åbner navnlig mulighed for, at afgørelsen om at indlede insolvensbehandlingen ikke straks anerkendes, idet den tillader, at bomassen formindskes med skyldnerens fordringer, der afvikles af dennes debitorer i god tro.
- 35 Det er imidlertid vigtigt, at denne bestemmelse ikke fortolkes således, at den gør det muligt, at bomassen desuden formindskes med de fordringer, som skyldneren skylder sine kreditorer. Såfremt en sådan fortolkning blev lagt til grund, kunne skyldneren ved – gennem tredjemænd, som ikke har kendskab til indledningen af insolvensbehandlingen – at opfylde sine forpligtelser over for en kreditor, overføre fordringer fra konkursboet til denne kreditor og dermed skade et af de grundlæggende formål med forordning nr. 1346/2000, som fremgår af dennes fjerde betragtning, og som består i at undgå, at parterne tilskyndes til at overføre aktiver fra én medlemsstat til en anden for at forbedre deres retsstilling.
- 36 Det følger af de ovenstående betragtninger om ordlyden af og formålet med artikel 24, stk. 1, i forordning nr. 1346/2000 og af den sammenhæng, som denne bestemmelse indgår i, og de formål, som den lovgivning, som den er en del af, forfølger, at en situation som den i hovedsagen omhandlede, hvor skyldneren gennem en mellemmand opfylder en forpligtelse over for en af sine kreditorer, ikke er omfattet af denne bestemmelses anvendelsesområde.
- 37 Den omstændighed, at artikel 24, stk. 1, i forordning nr. 1346/2000 ikke finder anvendelse i en situation som den i hovedsagen omhandlede, medfører imidlertid ikke i sig selv en forpligtelse for den pågældende bank til at tilbagebetale det omtvistede beløb til konkursboet. Spørgsmålet om denne banks eventuelle ansvar er undergivet den anvendelige nationale ret.
- 38 Henset til det ovenstående skal det forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 24, stk. 1, i forordning nr. 1346/2000 skal fortolkes således, at en betaling, der er foretaget på begæring af en skyldner, som genstand for en insolvensbehandling, til dennes kreditor, ikke er omfattet af denne bestemmelses anvendelsesområde.

Sagens omkostninger

- 39 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

Artikel 24, stk. 1, i Rådets forordning (EF) nr. 1346/2000 af 29. maj 2000 om konkurs skal fortolkes således, at en betaling, der er foretaget på begæring af en skyldner, som er genstand for en insolvensbehandling, til dennes kreditor, ikke er omfattet af denne bestemmelses anvendelsesområde.

Underskrifter